

Sygnatura akt II Ns 963/15

## POSTANOWIENIE

Dnia 16 grudnia 2015 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi- Widzewa w Łodzi II Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący SSR K. T.

Protokolant staż. M. P.

po rozpoznaniu w dniu 9 grudnia 2015 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z wniosku S. B.

z udziałem B. (...) N. Z. (1)w G.

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych

### **postanawia:**

1. zatwierdzić uchylenie się przez S. B. od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po A. B., synu K. i S., zmarłym w dniu 27 września 2005 roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałym w Ł.;
2. ustalić, że wnioskodawca i uczestnik ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sygn. akt II Ns 963/15

## UZASADNIENIE

Wnioskodawca S. B., reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika w osobie radcy prawnego, wniósł w dniu 16 kwietnia 2015 r. o zatwierdzenie przez sąd uchylenia się przez niego od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po A. B. w terminie, pod wpływem błędu. W uzasadnieniu wniosku wskazano, że wnioskodawca nie utrzymywał z synem żadnych kontaktów od ponad 20 lat i nie znał jego sytuacji majątkowej. Podano, że wnioskodawca o długach spadkowych dowiedział się dopiero na przełomie listopada i grudnia 2014 r.

(wniosek k. 3-4).

Na rozprawie w dniu 5 sierpnia 2015 r. wnioskodawca złożył oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po A. B. z uwagi na to, że nie wiedział o zadłużeniu syna oraz odrzucił spadek z ustawy w całości.

(protokół rozprawy k. 26)

W odpowiedzi na wniosek, uczestnik B. (...)N. Z. (1)z siedzibą w G. wskazał, że wniosek jest bezzasadny.

(odpowiedź na wniosek k. 32-33)

### **Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny :**

A. B. był dzieckiem z pierwszego małżeństwa wnioskodawcy. Po rozwodzie wnioskodawca nie utrzymywał kontaktów z synem. Relacje zostały zerwane jeszcze przed rokiem 1983. Powodem było zachowanie i tryb życia spadkodawcy. Ani wnioskodawca, ani spadkodawca, nie próbowali odnowić kontaktów, spotkali się tylko raz, przypadkowo na ulicy.

S. B. nie zaprosił syna na swój drugi ślub. Syn wnioskodawcy z drugiego małżeństwa nie wiedział o istnieniu brata. Wnioskodawca nie był nigdy w mieszkaniu syna. Nie znał jego sytuacji materialnej. Wiedział, że A. B. nie pracuje, nie miał jednak informacji z czego utrzymywał się spadkodawca.

(zeznania wnioskodawcy k. 45, zeznania świadka I. B. k. 27-28)

A. B., syn S. i K. z domu J., zmarł 27 września 2005 r. w Ł..

(odpis skrócony aktu zgonu k. 11)

S. B. o śmierci syna dowiedział się w dniu jego zgonu, od znajomego. Sprawami związanymi z pochówkiem A. B. zajęła się żona wnioskodawcy I. B.. S. B. nie zajmował się sprawami spadkowymi, nie ustalał składu spadku, po dowiedzeniu się o zadłużeniu wobec B. nie ustalał, czy jest jakieś zadłużenie, bo nie był w stanie tego zrobić z uwagi na sytuację zdrowotną.

(zeznania wnioskodawcy k. 45, zeznania świadka I. B. k. 27-28)

Pismem z dnia 4 września 2014 r., skierowanym do I. B., Spółka (...) poinformowała, że zadłużenie wynikające z umowy debetu na koncie na nazwisko A. B. wynosi 260.361,48 zł. I. B. zwróciła się do wierzyciela z zapytaniem, z jakiego tytułu wynika żądanie zapłaty. Po nadejściu odpowiedzi, żona wnioskodawcy zwróciła się o poradę prawną.

(pismo wierzyciela k. 12, zeznania świadka I. B. k.27-28)

W tym czasie, S. B. był hospitalizowany. W okresie od 8 września 2014 r. do 15 września 2014 r. wnioskodawca przebywał w Klinice (...) w Ł., z rozpoznaniem ostrego zespołu wieńcowego- zawałem mięśnia sercowego. W okresie od 24 września 2014 r. do dnia 7 listopada 2014 r. wnioskodawca przebywał na oddziale psychiatrycznym Szpitala im. (...) w Ł. z rozpoznaniem ograniczonych zaburzeń urojeniowych.

(karta informacyjna k. 14-15, karta informacyjna k.16-17, zeznania świadka I. B. k.27-28)

S. B. dowiedział się o długach syna od żony, po tym jak wyszedł ze szpitala- w listopadzie 2014 r.

(zeznania świadka I. B. k.27-28)

### **Sąd Rejonowy zważył, co następuje:**

W myśl art. 1012 k.c. spadkobierca może bądź przyjąć spadek bez ograniczenia odpowiedzialności za długi (przyjęcie proste), bądź przyjąć spadek z ograniczeniem tej odpowiedzialności (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza), bądź też spadek odrzucić. Oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Brak oświadczenia spadkobiercy w powyższym terminie jest jednoznaczny z prostym przyjęciem spadku. Jednakże gdy spadkobiercą jest osoba niemająca pełnej zdolności do czynności prawnych albo osoba, co do której istnieje podstawa do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia, albo osoba prawna, brak oświadczenia spadkobiercy w terminie jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza (§2 art. 1015 k.c. w brzmieniu sprzed zmiany wprowadzonej ustawą z dnia 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw- Dz. U. poz. 539).

Zgodnie z art. 1019 § 1 - 3 k.c. jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli, z tym że uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem, a spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca. Spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu. Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd.

W niniejszej sprawie wnioskodawca wniósł o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po synu. Jako przyczynę niezłożenia oświadczenia wskazał błąd co do składu masy spadkowej, to jest nieświadomość faktu, iż po synu pozostał dług.

W doktrynie wskazuje się, że spadkobierca składa oświadczenie woli o przyjęciu lub odrzuceniu spadku albo nie składa takiego oświadczenia w terminie wynikającym z art. 1019 § 1 k.c. pod wpływem błędu, jeżeli w chwili składania tego oświadczenia lub upływu terminu do jego złożenia był w błędzie co do treści czynności prawnej (art. 84 § 1 zd. 1 k.c.), a błąd był obiektywnie i subiektywnie istotny (art. 84 § 2 k.c.). Błąd co do treści czynności prawnej może być błędem co do tytułu powołania do dziedziczenia, osoby spadkodawcy lub przedmiotu spadku. Może polegać także na niewiedzy spadkobiercy o istnieniu długów spadkowych. W doktrynie i orzecznictwie wskazuje się jednak zgodnie, że podstawę uchylenia się przez spadkobiercę od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może stanowić jedynie błąd prawnie doniosły, to jest taki, który nie wynika z niedołożenia przez spadkobiercę należytej staranności przy ustalaniu rzeczywistego stanu spadku. O błędzie co do przedmiotu spadku można mówić wtedy, gdy brak wiedzy o rzeczywistym stanie majątku spadkowego nie jest wynikiem braku staranności po stronie spadkobiercy, czy też inaczej, gdy „błąd jest usprawiedliwiony okolicznościami sprawy”. Poprzestanie przez spadkobiercę na pozbawionym jakichkolwiek konkretnych podstaw przypuszczeniu dotyczącym stanu majątku spadkowego nie może być uznane za błąd istotny, lecz za lekkomyślność, która nie stanowi podstawy uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia (niezłożenia oświadczenia) woli na podstawie przepisów o wadach oświadczenia woli. Istnienie powyższych przesłanek ocenić przy tym należy z uwzględnieniem konkretnych okoliczności danej sprawy, co wymaga między innymi ustalenia, jakich aktów staranności można było wymagać od spadkodawcy w danych okolicznościach i czy ich niepodjęcie pozostawało w związku przyczynowo- skutkowym z niezłożeniem oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku w terminie. W kontekście oświadczeń spadkowych przy powoływaniu się na błąd co do przedmiotu spadku, chodzi o konkretne działania zmierzające do uzyskania wiedzy o rzeczywistym stanie majątku spadkowego. Niepodjęcie określonych, uzasadnionych w danej sytuacji działań może bowiem prowadzić do oceny o niedołożeniu przez spadkobiercę należytej staranności wyłączającej skuteczne powołanie się na błąd co do przedmiotu spadku. Skuteczność powołania się na błąd co do przedmiotu spadku można wykluczyć wtedy, gdy spadkobierca nie dochował należytej staranności polegającej na podjęciu uzasadnionych w danych okolicznościach działań, zmierzających do ustalenia stanu spadku, których podjęcie doprowadziłoby do takiego ustalenia i w konsekwencji - do uniknięcia błędu. Za nietrafny należy przy tym uznać pogląd, że przy braku pewności co do stanu spadku, spadkobierca powinien złożyć „odpowiednie” oświadczenie spadkowe np. spadek odrzucić lub przyjąć z dobrodziejstwem inwentarza (patrz postanowienia Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2005 roku, IV CK 799/04 oraz z 18 marca 2010 roku, V CSK 337/09). Ocena istotności błędu wymaga przy tym ustalenia, czy spadkobierca mający wyobrażenie o rzeczywistym stanie rzeczy, tj. niedziałający pod wpływem błędu, złożyłby oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku o określonej treści.

Spadkobierca może uchylić się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku złożonego pod wpływem błędu lub groźby lub od skutków prawnych niezłożenia takiego oświadczenia w terminie, w czasie określonym w art. 88 § 2 k.c., tj. w ciągu roku od wykrycia błędu lub ustania stanu obawy przy groźbie. Oświadczenie o uchyleniu może być złożone w każdym czasie, nawet po dziale spadku.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, iż w ustalonym stanie faktycznym błąd wnioskodawcy co do stanu spadku był prawnie doniosły. Nie utrzymywał on kontaktu z dorosłym synem na wiele lat przed jego śmiercią, nie mógł się więc dowiedzieć o istniejącym długu w „zwykłym” toku rzeczy. Zerwanie relacji między ojcem i synem było w tym przypadku na tyle kompletne, że wnioskodawca nie wiedział nawet gdzie mieszka jego syn. Brak relacji między spadkodawcą i wnioskodawcą był na tyle utrwalaony, że syn wnioskodawcy z drugiego małżeństwa nie wiedział nawet o fakcie posiadania przyrodniego brata. Warto podkreślić także, iż z wiedzy posiadanej przez wnioskodawcę, spadkodawca nie prowadził działalności ani trybu życia, który wskazywałby na możliwość zaciągnięcia przez niego pożyczek lub istnienia zadłużenia innego rodzaju. Spadkodawca wiedział, że syn stale nie pracuje. Po śmierci spadkodawcy, wnioskodawca mógł zasadnie przypuszczać, że jego syn nie zostawił po sobie długów i nie można mu zarzucić niedołożenia należytej staranności polegającej na nie poszukiwaniu dokumentów mogących

świadczyć o zadłużeniu. Niewątpliwym przy tym jest, iż błąd wnioskodawcy był prawnie istotny, gdyby bowiem powziął on wiadomość o istnieniu zadłużenia w terminie określonym w art. 1019 § 1 k.c., złożyłby oświadczenie o odrzuceniu spadku w odpowiednim czasie. Wniosek o uchylenie się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku w niniejszej sprawie został też złożony w terminie wskazanym w art. 88 § 2 k.c., tj. w ciągu roku od wykrycia błędu. O istnieniu zadłużenia wnioskodawca dowiedział się bowiem w listopadzie 2014 roku, a wniosek do Sądu złożył w kwietniu 2015 roku (patrz postanowienie Sądu Najwyższego z 04 kwietnia 2014 roku, II CSK 410/13).

Wobec powyższego, na podstawie art. 1019 § 1-3 k.c. orzeczono jak w punkcie I sentencji postanowienia.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., określającego ogólną zasadę rozkładu kosztów w postępowaniu nieprocesowym i stanowiącego, że każdy uczestnik tego postępowania ponosi koszty związane ze swym udziałem w sprawie. W niniejszej sprawie nie zachodziły bowiem przesłanki zastosowania § 2 i 3 tego artykułu, dotyczyła ona bowiem zarówno uprawień spadkobierców, jak i wierzycieli i wszyscy byli zainteresowani jej wynikiem.